

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Kronobergs län

Juni 2020

Ett samarbete mellan Företagarna, Swedbank och Sparbankerna

företagarna

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikator.....	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Kronobergs län	5
Näringslivet i Kronobergs län.....	6
Småföretagsbarometern – Kronobergs län	7
Konjunkturindikator.....	7
Sysselsättning.....	9
Orderingång.....	10
Tackat nej till order.....	11
Omsättning.....	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Företagens prisförväntningar.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande tolv månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för sysselsättning, orderingång och omsättning. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län

- **Konjunktoren för småföretagen** är fortsatt god i länet, men med en vikande tillväxttakt i samtliga delfaktorer har länets konjunkturindikator minskat för andra året i rad. Trots avmattad tillväxttakt är konjunkturindikatorn högre än riksgenomsnittet. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska, med en förväntad konjunkturindikator på lägre nivå än vid finanskriserna i början av 1990-talet och 2008-2009.
- **Sysselsättningstillväxten** i Kronoberg har mattats av men är fortsatt på en positiv nivå och ligger över riksgenomsnittet. Förväntningarna för det kommande året visar på en ökad tillväxt. Med denna prognos är Kronoberg ett av få län i landet som tror på en ökad tillväxttakt av sysselsättningsutvecklingen för de kommande tolv månaderna.
- **Orderingången** för länets företag har haft en avmattad tillväxttakt under det senaste året, men ligger fortsatt över riksgenomsnittets utveckling. Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång till historiskt låga nivåer.
- **Omsättningstillväxten** i Kronobergs län har mattats av men tillväxten har varit starkare än riksgenomsnittet. Företagen i länet förväntar sig kraftigt minskad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- Tillväxten av lönsamheten i Kronoberg läns företag har minskat jämfört med i fjol. På ett års sikt förväntas tillväxttakten minska kraftigt.
- Företagen i Kronobergs län upplever sämre expansionsmöjligheter än i fjol. 59 procent av företagen i Kronobergs län upplever att de har **goda utsikter att expandera** på sikt. Samtidigt vill omkring nio av tio företag i länet växa.
- Brist på lämplig arbetskraft är det enskilt **största tillväxthindret** som Kronobergs företag upplever. En större andel än i tidigare mätningar uppger en svag efterfrågan av företagets varor och tjänster som största hinder för tillväxt.

Frida Boklund
Regionchef Företagarna Kronoberg

I årets barometer ser vi att prognosen från förra året blev en sanning, redan förra året trodde de svarande att tillväxttakten skulle avta. Konjunkturläget har mattats av, men trots detta är företagen mer positiva än riket i stort. Kronoberg visar fortsatt positiv trend när det gäller expansionsmöjligheter, av företagen i länet svarar 59 procent av företagen att de ser goda expansionsmöjligheter. Orosmolnet är vad efterdyningarna av corona kommer att innebära.

Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Kronobergs län

Årets Småföretagsbarometer visar att konjunkturen hos landets småföretag med 1–49 anställda fortsätter att försvagas. Konjunkturindikatorn sjönk för tredje året i rad till 37 från 61 ifjol, den lägsta nivån sedan 2003. Det är en betydligt svagare utveckling än vad företagarna förutsåg under fjolåret, då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 79. Den stora prognosavvikelsen beror sannolikt på att coronapandemin slog igenom med full kraft i svenskt näringsliv under mars och april. Företagens syn på konjunkturen försvagades allt snabbare under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn föll mer under andra perioden av undersökningen än under den första. I en delrapport vecka 13 var konjunkturindikatorn till 57, därefter har alltså uppfattningen om läget förvärrats avsevärt. Alla delar i konjunkturindikatorn (sysselsättning, ordergång och omsättning) har utvecklats svagare än prognosticerats vilket visar på en tydlig konjunkturavmattning bland landets småföretag.

Den svagaste utvecklingen har varit i de tjänsteproducerande branscherna, i synnerhet transportsektorn där konjunkturindikatorn noterades till minus 20 följt av hotell och restaurang (-13). Småföretag inom bygg- och tillverkningsindustrin men även handelsföretag klarade sig bättre jämfört med övriga delbranscher även om konjunkturindikatorn är lägre än i fjolårets undersökning.

Företagen, främst de minsta med upp till fyra anställda, är mycket pessimistiska om det närmaste året. Detta trots att regeringen har presenterat flera stödpaket riktade till företag. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas sjunka till rekordlåga minus 20, vilket är en betydligt dystrare bild än minus 1 i delrapporten som presenterades i slutet av april (vecka 13). Det betyder att småföretagen förutser en djupare konjunkturedgång än under lågkonjunkturen i början av 1990-talet och 2008/2009. Både ordergången och omsättningen förväntas minska under det kommande året och är det som framför allt bidrar till nedgången i konjunkturindikatorn. Även företagens planer för sysselsättningen har blivit mer pessimistiska och andelen företag som tror att antalet anställda ska minska under det kommande året är nu något större än andelen företag som tror att det ska öka.

Näringslivet i Kronobergs län

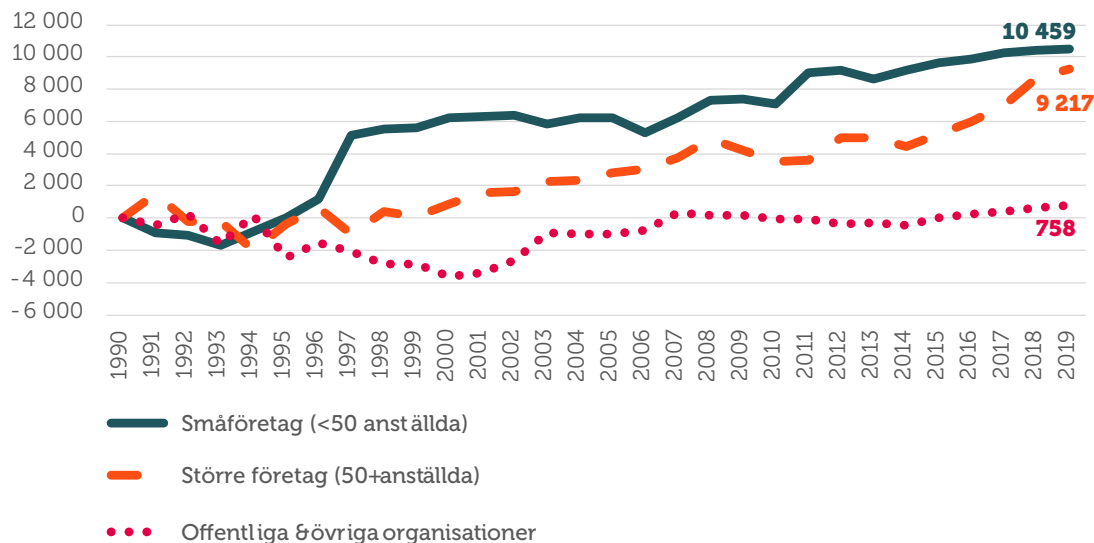
Näringslivet i Kronobergs består av företag inom olika verksamheter. De västra delarna av länet, ofta refererat till som Gnosjöregionen, präglas av en stark företagarkultur. En stor del av företagen är verkstadsföretag som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn. Skogsindustrin har alltid varit en viktig näring och de gröna näringarna har stor betydelse i regionen med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion. Länet karaktäriseras av en relativt expansiv utveckling i residensstaden Växjö där även Linnéuniversitetet och länsjukhuset finns. Övriga delar av länet har en betydligt svagare utveckling med befolkningsminskning och högre arbetslöshet som följd.

Kronobergs län är ett viktigt genomfartslän och korsas av E4:an. Även järnvägen är mycket viktig som genomfartsfunktion.

Den lokala näringslivspolitikerna behöver verka för att få fler nya företag att etablera sig i regionen, även generations- och ägarskifte i befintliga företag är viktigt för näringslivsdynamiken.

Figur 1 visar att det är de mindre, växande företagen som står för sysselsättnings-tillväxten i Kronobergs län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Kronobergs län sedan 1990 (källa: SCB (Företagsregistret) och egna beräkningar Företagarna)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – KRONOBERGS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

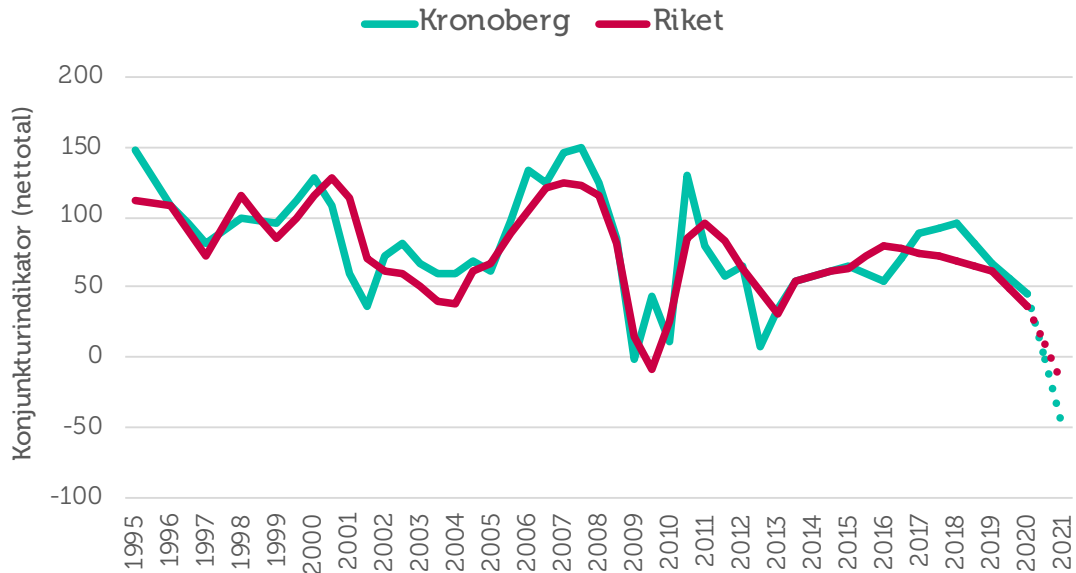
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

I Småföretagsbarometern redovisar vi Kronoberg läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i Kronobergs län. Länets företag har upplevt en tämligen kraftig återhämtning i konjunkturen efter två perioder av svag konjunktur, först under 2008 – 2009 (netttotal -2) och sedan en andra gång under 2011 – 2012 (netttotal 7).

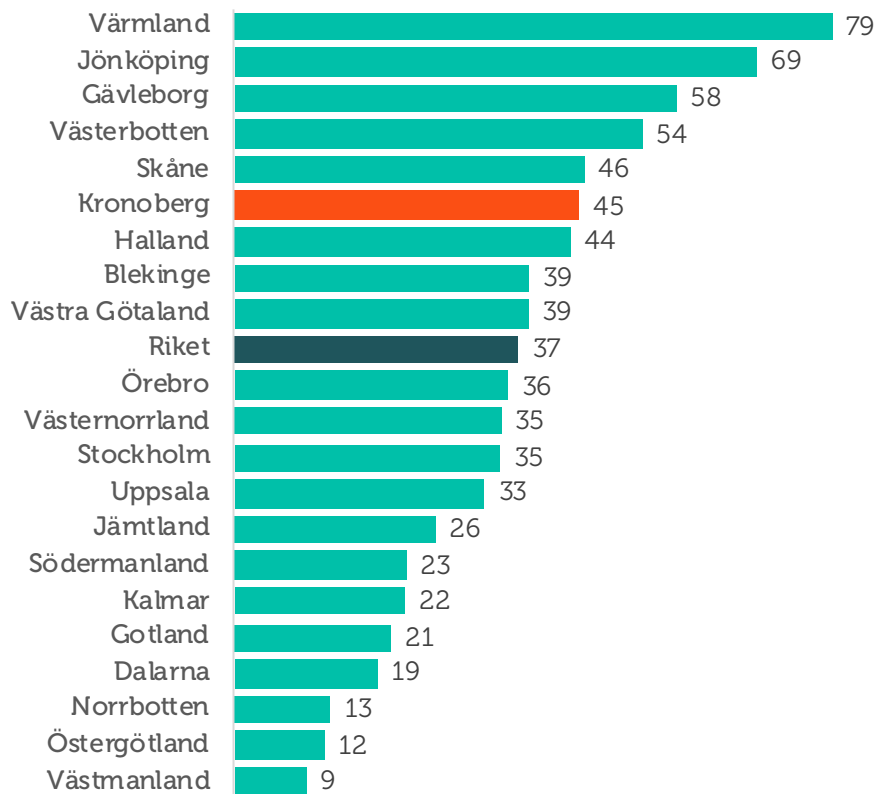
I år är konjunkturläget fortsatt gott i länet, men med en vikande tillväxttakt i samtliga tre delfaktorer har länets konjunkturindikator minskat för andra året i rad. Kronoberg har under de senaste tolv månaderna nått en konjunkturindikator på nettotalet 45, vilket alltså är lägre än fjolårets 68. Länets starka konjunkturutveckling med nettotalet 95 år 2018 har således mer än halverats under de senaste två åren. Trots en avmattad tillväxttakt är utvecklingen i Kronoberg län fortsatt starkare än riksgenomsnittet, vars nettotal i år är 37. Länsfördelningen runt riksgenomsnittet visas i figur 3. Utfallet av konjunkturutvecklingen för företagen i länet blev lägre än vad de förväntade sig ifjol, då det prognosticerade nettotalet för årets mätning var nettotalet 64.

Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska. Deras sammanvägda prognoser för sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig nedgång och konjunkturindikator hamnar på nettotalet -50. Ett sådant utfall skulle innebära en nedgång med hela 95 indexenheter jämfört med årets resultat. Konjunkturindikatorn skulle därmed nå de lägsta nivåerna sedan finanskrisåren. Motsvarande utveckling för riksgenomsnittet är ett förväntat nettotal på -20.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Kronobergs län och riket 1995–2020

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2020

Sysselsättning

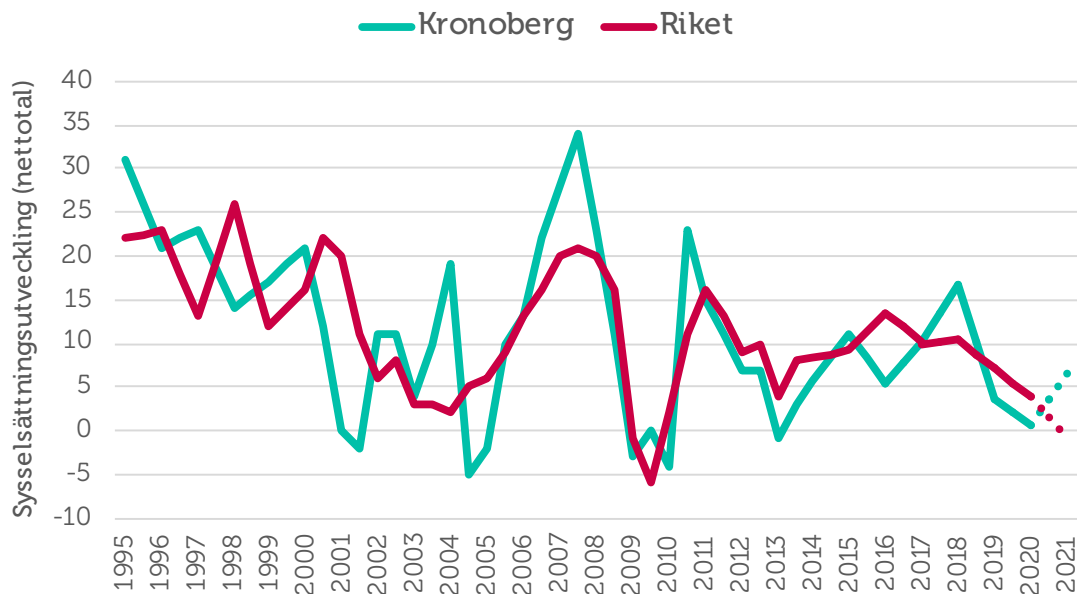
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten i Kronoberg är fortsatt positiv men tillväxttakten har mattats av under de senaste tolv månaderna. Totalt har knappt vart femte företag, 19 procent, ökat sin personalstyrka samtidigt som 18 procent minskat den. Nettotalet blir 1, vilket är något lägre än riksgenomsnittet vars nettotal är 4.

Sysselsättningstillväxten i länet är alltså lägre jämfört med ifjol (nettotal 4) och tillväxttakten blev även betydligt lägre än vad företagen förväntade sig, då deras prognos i fjolårets rapport var en ökad tillväxttakt.

Förväntningarna inför de kommande tolv månaderna är dock positiva och länets företag tror på en ökad tillväxttakt till nettotalet 7, se figur 4. Till skillnad från riksgenomsnittet förväntar sig länets företag fortsatt tillväxt av sysselsättningen. Kronoberg är ett av få län (tillsammans med Västra Götaland och Västernorrland) som har förväntningar om en ökad tillväxttakt i sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2020

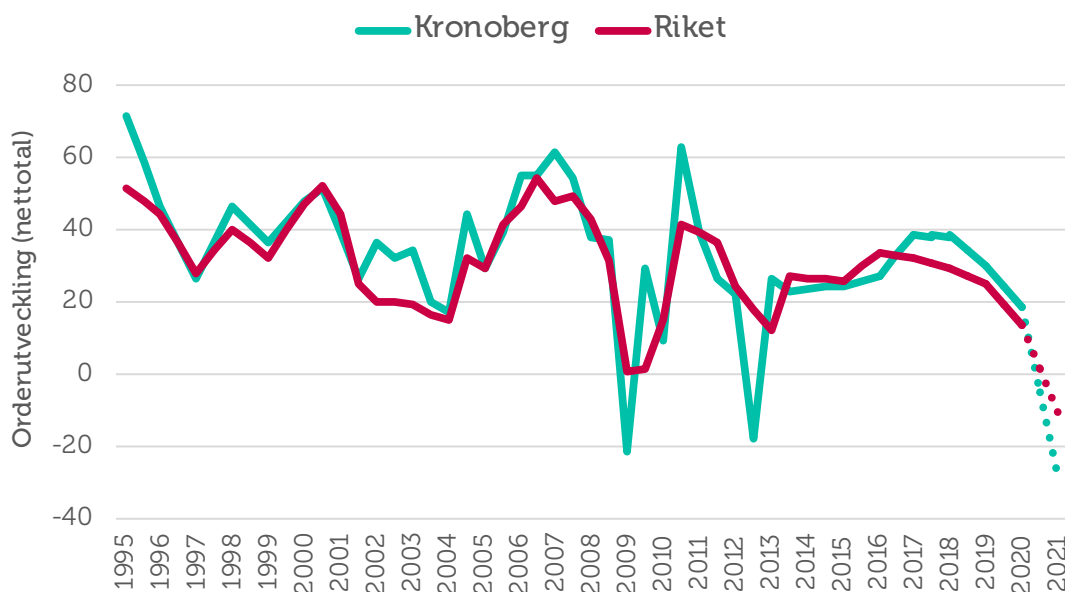
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingångens tillväxttakt i Kronobergs län har mattats av under de senaste tolv månaderna, från nettotalet 30 i fjol till 19 i årets mätning. Tillväxttakten i företagens orderingång har därmed varit vikande för tredje året i rad, se figur 5. Totalt uppger 41 procent av företagen en ökning i orderingången under det senaste året, samtidigt som 22 procent uppger att den minskat. Trots en ihållande avmattning är länets orderutveckling fortsatt starkare än riksgenomsnittet, vars vikande tillväxt resulterar i nettotalet 13.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång. Endast 17 procent av företagen tror att deras orderingång kommer att öka, medan 46 procent förväntar sig att den kommer minska. Detta ger ett förväntat nettotal på -29. Motsvarande nettotal för riksgenomsnittet är -11. Om prognosen stämmer innebär det att företagens orderingång hamnar på en historiskt låg nivå, lägre än vid tidigare ekonomiska kriser.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2020

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar och personal saknas, kan många företag behöva tacka nej till order. Av samtliga småföretag i länet har 42 procent tvingats tacka nej till order, samma nivå som ifjol och högre än riksgenomsnittets 36 procent.

Precis som för övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I länet anger 42 procent av företagen detta som främsta anledning, jämfört med riksgenomsnittet på 50 procent. Kapacitetsbristen är således påtaglig i såväl Kronobergs län som i riket som helhet.

Likt tidigare år är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram i texten upplever många företag i Kronobergs län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis handla om att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Maria Lorentzon
Företagschef Swedbank Växjö

Vi upplever att det i Kronoberg skiljer sig väldigt mycket åt i hur påverkade företagen är av covid-19. Inom hotell, restaurang, turism och detaljhandel ser vi de största svårigheterna just nu. Många företag har klarat sig bra med hjälp av tidigare god kassa, statliga stöd och amorteringslättnader. Vi ser dock en oro hos företagarna angående hösten då de normalt har en lägre likviditetsnivå den tiden på året.

Omsättning

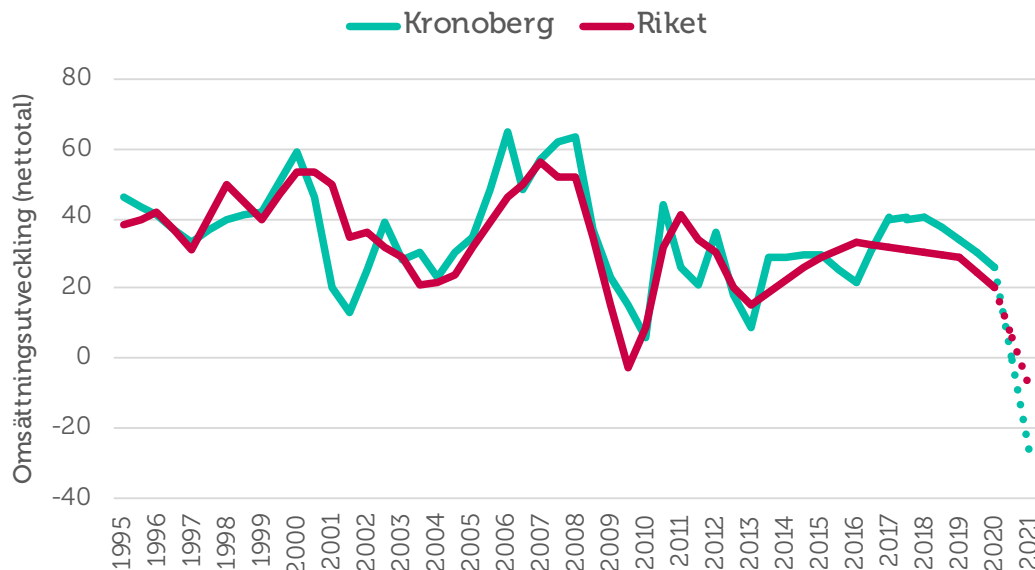
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Omsättningstillväxten i Kronobergs län är fortsatt på en god nivå, men tillväxttakten har för andra året i rad mattats av. Nästan hälften, 49 procent, av företagen i länet har haft en ökad omsättning de senaste tolv månaderna samtidigt som 23 procent haft en minskad. Nettotalet är därmed 26 (i fjol 34), jämfört med riksgenomsnittet som har avtagit sedan i fjol till en nivå på nettotalet 20.

Ifjol infriades inte företagens förväntningar gällande omsättningstillväxten, och sannolikt som en följd av detta reviderade de ned sina prognoser för de följande tolv månaderna. Förra året prognosticerade företagen i Kronobergs län en vikande omsättningstillväxt till nettotalet 27 för år 2020. Som vi ser blev utfallet i nivå med denna prognos.

Coronakrisen har på kort tid lett till en kraftigt minskad efterfrågan på många företags varor och tjänster. Detta avspeglas också i företagens prognoser för omsättningsutvecklingen under kommande tolv månader. Knappt vart femte företag, 19 procent, tror att omsättningen kommer att öka samtidigt som 46 procent förväntar sig att den kommer minska under det närmsta året. Detta resulterar i ett förväntat nettotal på -27 för omsättnings tillväxt. Ett sådant utfall skulle innebära en historiskt låg omsättningstillväxt för Kronobergs län. Motsvarande prognos för riksgenomsnittet är nettotal -8. .

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995–2020

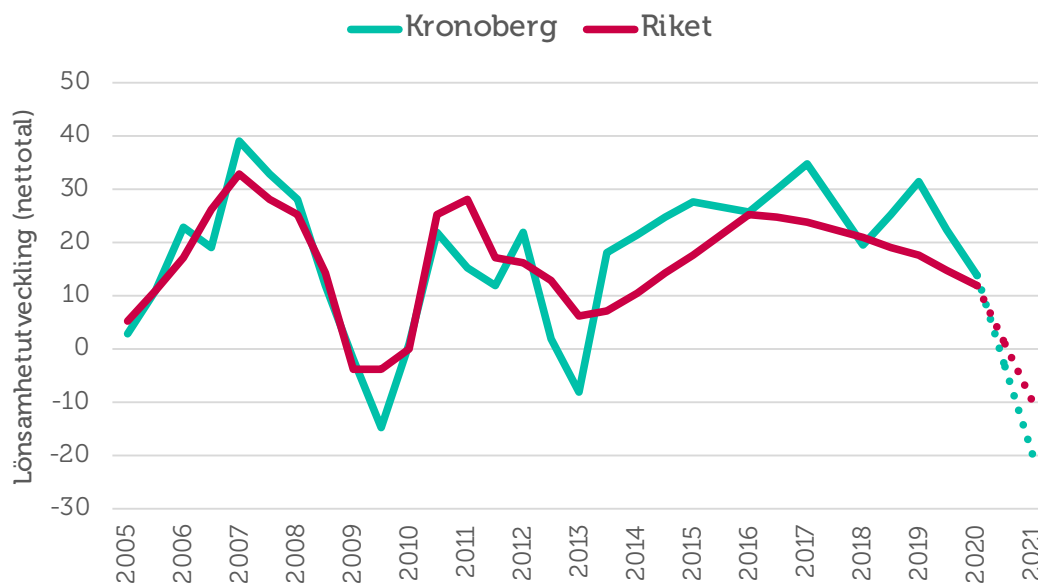
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar hänger delvis ihop med lönsamhetsutvecklingen. Figur 8 visar att lönsamheten i Kronobergs läns företag har återhämtat sig från år 2013 och att länet sedan dess haft en god lönsamhetstillväxt. I år har lönsamhetstillväxten dock minskat jämfört med 2019 års starka tillväxt. Detta resulterar i nettotalet 14 jämfört med 31 ifjol. 32 procent av företagen i länet har haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna medan 18 procent haft en minskad. Trots en avmattad tillväxttakt placerar sig länets lönsamhetsutveckling strax över riksgenomsnittets nettotal 12.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Kronobergs läns företag minska till -20. Nettotalet för den förväntade lönsamheten ligger under rikssnittets nettotal på -10. Bland företagen i länet tror 16 procent på en högre lönsamhet samtidigt som 36 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

Förväntningarna på utvecklingen framöver speglar en stor osäkerhet om vilka effekter den pågående coronakrisen kommer att ha för svenska småföretag på sikt. Det rådande läget har skapat stora påfrestningar i såväl den svenska ekonomin som i världsekonomin och rörelsen i lönsamheten är tecken på hur även småföretagen påverkas av detta.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 2005–2020

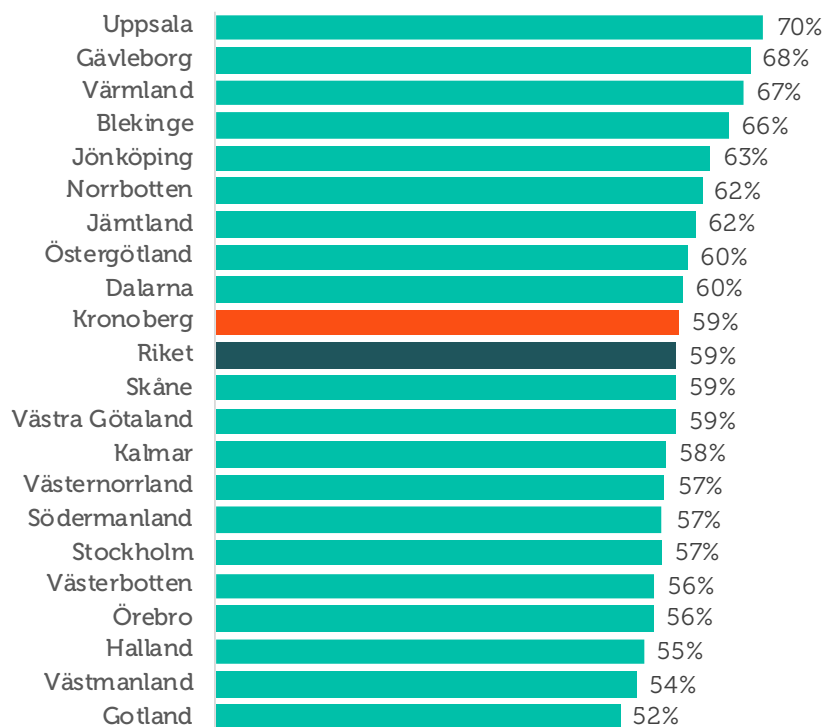
Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en lägre nivå än förra året. I länet förväntar sig 21 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året, vilket ska jämföras med 29 procent ifjol. Omkring vart tionde företag tror att deras priser kommer att minska under kommande tolv månader. Förväntningarna på prisutvecklingen bland länets företag ligger under rikssnittet som är 27 procent. Givet de negativa prognoserna för bland annat företagens omsättning och ordergång gör det svårt för företagen att höja sina priser.

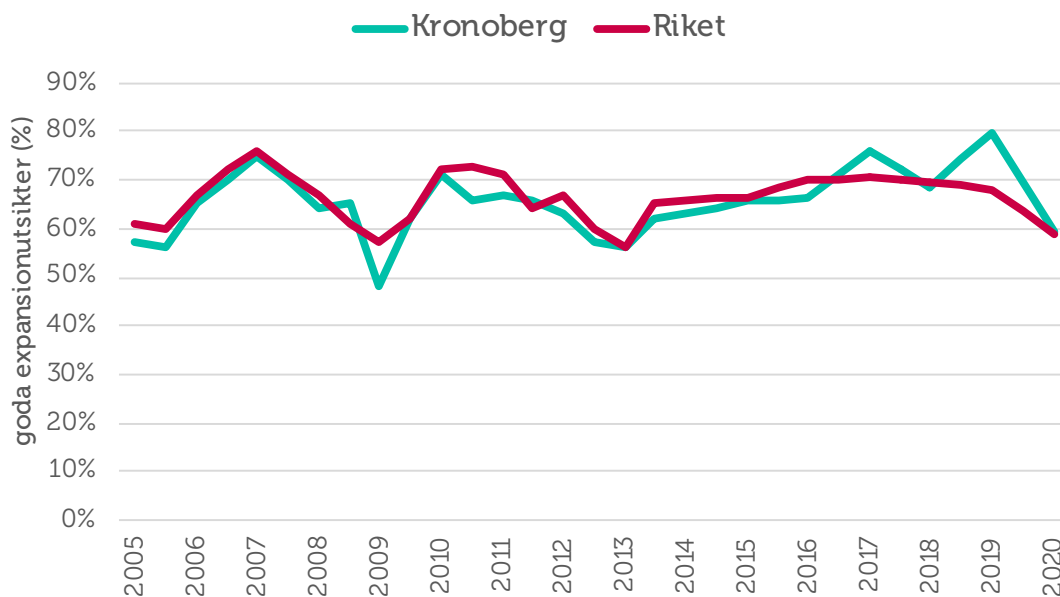
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Ifjol såg företagen i Kronobergs län störst expansionsmöjligheter i landet, se figur 9. Av företagen i länet såg då 80 procent av dem goda expansionsmöjligheter, vilket är en större än i år då andelen är 59 procent. Samtidigt ser vi att omkring nio av tio företag i länet vill växa.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2020

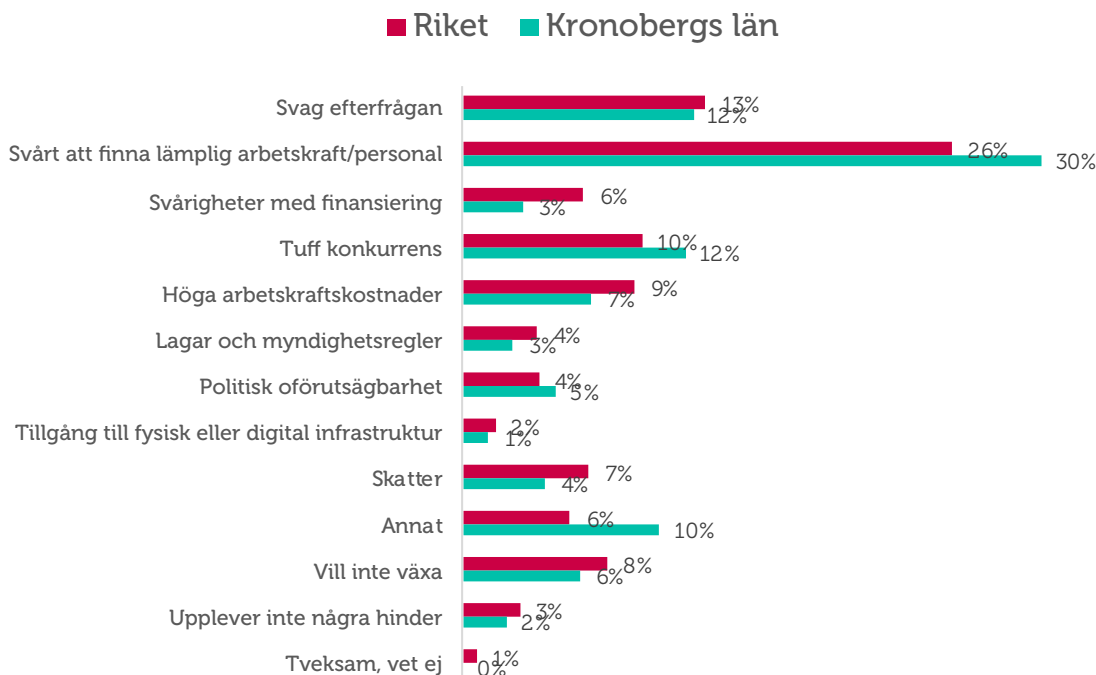
Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Kronobergs län och riket 2005–2020

Trots en lägre andel än ifjol är brist på lämplig arbetskraft fortsatt det enskilt största tillväxthindret som företagen i Kronobergs län upplever. 30 procent av företagen uppger detta som det enskilt största hindret för expansion. Ifjol var motsvarande andel 39 procent.

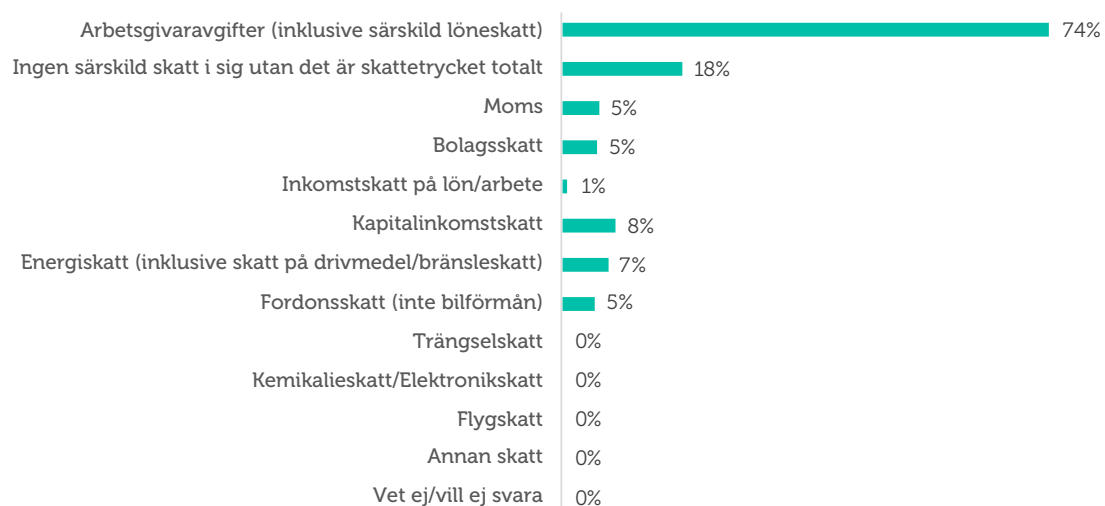
Likt riket som helhet har Kronobergs län en högre andel företag, jämfört med tidigare undersökningar, som upplever en svag efterfrågan av företagets varor eller tjänster som främsta tillväxthinder. Av samtliga företag i länet anger tolv procent att svag efterfrågan är det enskilt största tillväxthindret, vilket ska jämföras med fem procent ifjol. Detta är sannolikt en effekt av att coronakrisen lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden. Men det är även en effekt av politiska beslut för att förhindra smittspridningen, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Kronobergs län och i riket 2020 (procent)

Bland de företag som anger att skatter är ett tillväxthinder ser vi att det framför allt är arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget, se figur 12. Till detta kommer också bland annat bolagsskatt och inkomstskatt på lön/arbete. Bland företagen är det 19 procent som anser att det totala skattetrycket snarare än någon särskild skatt i sig utgör hinder för expansion.

Figur 12 Du angav skatter som ett hinder för expansion, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

SLUTSATSER

Trots att tillväxttakten hade avtagit pekade småföretagens förväntningar inför 2020 på en fortsatt positiv konjunkturutveckling inom både tillverknings- och tjänstesektorn. Företagens högt ställda prognoser har dock inte införlivats under året, vilket tyder på att konjunkturläget mattats av avsevärt redan innan coronapandemin kraftigt började påverka det svenska näringslivet under mars 2020.

Företagens förväntningar på konjunkturutvecklingen de kommande tolv månaderna är nu mycket pessimistiska och tydligt påverkade av coronapandemin. Kronoberg läns konjunkturindikator har minskat från fjolårets netttotal 68 till årets 45. Utfallet av årets konjunkturindikator blev lägre än vad länets företagare förväntade sig i fjolårets rapport, i vilken de trodde på en ökad tillväxttakt. Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska, med prognos om en konjunkturindikator på historiskt låg nivå.

De främsta hindren för företagens tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, svag efterfrågan samt tuff konkurrens. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i Kronoberg har omkring fyra av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till varför företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Sveriges små och medelstora företag finansierar välfärden. De har skapat fyra av fem nya jobb under de senaste decennierna och är motorn i svensk ekonomi. Inom loppet av några veckor har de kastats in i en av de djupaste och mest svåröverskådliga kriser vi upplevt i modern tid. I takt med att antalet företag som påverkas negativt blir fler, stiger arbetslösheten och utanförskapet ökar. Det kan få förödande konsekvenser för det svenska samhället. Förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande blir därför än mer avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagens tillgång till kompetens, kostnaden att anställa, samt incitamenten för företagande genom bland annat skattesystemets utformning och andra för konkurrenskraften viktiga frågor måste prioriteras, annars är risken att nyinvesteringar skjuts på framtiden och lågkonjunkturen cementeras.